

Секція 3

РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бігдан І.А., канд. екон. наук., доц.
Алексеев К.О., студ.

Харківський державний університет харчування та торгівлі

У сучасних умовах господарювання українські підприємства стикаються з цілою низкою проблем, серед яких ваговою є збереження економічного потенціалу. Як свідчать статистичні дані, у 2017 році більшість з них скоротила обсяги діяльності, що має негативний наслідок для забезпечення їх фінансових потреб та підтримки соціального розвитку. Падіння виробництва серед галузей економічної діяльності на 0,1% спостерігалось у промисловості, зокрема, у добувній промисловості - на 5,8%, у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки – на 15,0%, у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря - на 6,5%; у сільському господарстві - на 2,7%. Частка збиткових підприємств склала 25,8% (у 2016 р. – 24,2%). Сума збитків порівняно з 2016 роком збільшилася на 25,8% і досягла 304,1 млрд. грн. При цьому 29,2% збиткових підприємств належать промисловості, 37,4% - підприємства транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності.

Для більшості українських підприємств характерні низька рентабельність, значний рівень зносу обладнання, використання застарілих технологій, зростання дебіторської та кредиторської

заборгованості. Так, рентабельність операційної діяльності в цілому по великим та середнім підприємствам України у січні-вересні 2017 р. склала 10,1%, зокрема, у промисловості - 8,3%, у сільському, лісовому та рибному господарстві - 3,8%, у будівництві - 4,0%, у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності - 6,6%. Нестача власних обігових коштів у сумі 1252782,6 млн. грн. свідчить про кризовий фінансовий стан багатьох підприємств. Отже, важливим управлінським завданням для них є подолання фінансової кризи. Безперечно, можна стверджувати, серед чинників впливу на кризовий стан фінансів ваговими є відсутність на підприємствах системи фінансового моніторингу, яка призначена для розпізнавання ранніх симптомів кризи. Відсутність зазначеної системи може бути обумовлена недостатністю наукових досліджень та їх слабку реалізацію в управлінську практику, неусвідомленням або недооцінкою керівництвом підприємств ролі фінансового моніторингу в управлінні фінансовою діяльністю, небажанням здійснення додаткових витрат на створення та функціонування підрозділу тощо.

В науковій літературі питанням фінансового моніторингу присвячені праці дослідників: Г.Г. Білик, І.О. Бланка, Н.В. Внукової, Л.В. Гут, З.Б. Живко, А.О. Задоя, І.Ю. Єпіфанової, М.Ю. Лозовика, О.С. Олексюк, І.Й. Плікуса, О.В. Сусиденко, І.П. Ткаченко, Л.В. Фролової, В.М. Халіної, Н.В. Чаленко, Ю.О. Ярош та ін. Разом з тим, більшість з них робить акцент на моніторинг фінансового стану, залишаючи поза увагою інші складові фінансового моніторингу. Враховуючи нестабільність зовнішнього середовища; необхідність систематичного відстеження змін, що відбуваються на підприємстві; та своєчасного реагування на них, ускладнення систем управління фінансами на підприємстві, що потребує чіткої координації в середині системи управління та розробки спеціального механізму інформаційного забезпечення управління, актуальними постають питання теоретичного обґрунтування застосування фінансового моніторингу на підприємствах. Систематизація та узагальнення підходів науковців щодо місця, ролі, мети, завдань, функцій, принципів, структури фінансового моніторингу підприємств дозволило нам сформулювати наступні положення:

- фінансовий моніторинг – багатогранна економічна категорія, сутність якої розкривається в площині:

1) управлінської діяльності (практична діяльність окремого підрозділу підприємства або виконавця, етап фінансового управління, сукупність дій щодо збору, групування, узагальнення інформації, аналізу і оцінювання параметрів фінансової діяльності, визначення її

сильних та слабких сторін; підготовки рекомендацій для ухвалення управлінських рішень, їх коректування; контроль результатів дій і формування інформації для подальшого спостереження й використання);

2) системи управління (підсистема фінансового управління – система спостереження, оцінки та прогнозу фінансової ситуації, що складається з метою забезпечення суб'єктів фінансових відносин повною, своєчасною та достовірною інформацією про фінансові процеси; особлива функція управління поряд з обліком, аналізом, плануванням, контролем; інструмент фінансового контролінгу; інструмент діагностики фінансового стану тощо);

- метою фінансового моніторингу є формування та прийняття управлінських рішень на основі попереднього спостереження та оцінки ситуації для забезпечення майбутньої ефективності діяльності підприємства та отримання бажаного фінансового результату;

- завдання фінансового моніторингу можуть змінюватися залежно від параметрів підприємства і охоплювати формування ключових показників фінансової діяльності; спостереження за фінансовими показниками підприємства; визначення відстеження факторів впливу на кінцеві показники діяльності і визначення нових прогнозованих показників на певний момент часу з урахуванням виявлених відхилень; забезпечення керівництва підприємства своєчасною і достовірною інформацією про фінансову діяльність і фінансовий стан підприємства; попередження кризових і негативних ситуацій у фінансовій діяльності підприємства для їх швидкої локалізації і ліквідації; своєчасне реагування на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища;

- фінансовий моніторинг є багатофункціональною підсистемою управління фінансами підприємства; функції фінансового моніторингу та їх перелік визначаються індивідуально виходячи із поставлених цілей управління підприємством; основними функціями є спостереження, аналіз, контроль, крім того доцільно виділити превентивну, прогнозну, узгоджувальну функції та координації діяльності, сервісної підтримки менеджменту на всіх рівнях управління підприємством;

- набір принципів фінансового моніторингу різниться для кожного підприємства і може містити наступні принципи: стратегічна спрямованість, орієнтація на кількісні стандарти (нормативи); адекватність; превентивність; синхронність; інтегрованість; точність; прозорість; відповідність, прийнятність, своєчасність, адаптованість, доказовість, усебічність, динамічність, простота та економічність;

- існує декілька підходів до структурування фінансового моніторингу як системи: перший передбачає виділення двох підсистем: моніторинг фінансової діяльності та моніторинг фінансового стану; другий - виділення трьох підсистем: моніторинг фінансового стану, моніторинг грошових коштів, моніторинг фінансово-економічної безпеки. Ми поділяємо точку зору деяких науковців щодо першого підходу до складових фінансового моніторингу, оскільки фінансовий моніторинг надає оцінку фінансовому стану підприємства через призму руху фінансових потоків та якісну характеристику параметрів фінансового стану на базі статистичної його оцінки, що дозволяє саме в рамках моніторингу фінансової безпеки оцінювати певний її рівень.

Отже, фінансовий моніторинг відіграє важливу роль у фінансовому управлінні, оскільки забезпечує інформаційну підтримку керівництва та координацію усіх ланок управління підприємством.